

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS - PRIJS
Voor de Stad. s f 12
Franco per post. s f 14
(Verschijnende

DIGERE VERUM QUID VETAT?
Dinsdag, Donderdag en Zaterdag.)

ADVERTENTIEN:
16 cents de regel.
behalve 35 cents, zegel.

KERKELIJKE STAAT.

ROME, 18 oktober. Zoo als reeds gemeld is heeft de koningin der Nederlanden de eer gehad door Z. H. ontvangen te worden. Men zegt dat de graaf Bludhoff, ambassadeur van Keizer Nicolaas, hier is aangekomen. De *Possesso*, welke men zeide dat tot in de maand april uitgesteld was, is benadeldijk op den 8. november vastgesteld. Men verzekert gisteren dat de nodige bevelen gegeven waren, om in de basiliek van St. Jan van Lateranen te beginnen met de nodige voorbereidingen tot die heiligheid.

Een ruitje, door dragonders geesoordeerd en van de zijden gesloten, heeft eenige dagen geleden een staatsgevangene naar het fort Santo-Angelo overvoerd. Eerst liep het gerucht dat die gevangene een persoon van aanzien was. Men noemde den kardinaal Della Genga, die te Pesaro die ongerijmde proclamatie, welke allerwege verachting verwekte, heeft doen of laten afkondigen; doch dit gerucht schijnt geheel ongegrond te zijn. De tijd zal dit geheim beelden. Deze ongerijmde en belagchelijke proclamatie is inderdaad in onderscheidene steden moral te Pesaro, aangeplakt geweest, maar heeft dan in deelden opgewekt. Een beroep op de namen van Ferdinand I en Ferdinand II tegen die IX. is nu, belagchelijk, dan misdadig. Indien men wil de minste beweging beproefde zou de Paus slechts een enkel woord te spreken hebben, en zeer wordt hij beïndigd en hoe hoog zou het opgenomen worden indien men zijn hart beproefde. De Paus zal aanstaanden woensdag naar Tivoli gaan en bij de Camaldulen het middagmaal nemen.

AMERIKA.

De laatste tijdingen uit de Vereenigde Staten, den 8 oktober, bevestigen de inbezetting van Santa Fe, hoofdstad van Nieuw-Mexico door de Belgische generaal W. Kearny namens het Amerikaansche gouvernement. Deze hoofd-officier heeft den 22 augustus eene proclamatie uitvaardigd, waarin hij verklaarde dat van dien dag het land van Nieuw Mexico tot het grondgebied der Vereenigde Staten behoorde en heel zichzelf toegesteld als voorloopigen gouverneur, van die nieuwe bezetting van het Amerikaansche gemeenbest. Deze overwinning heeft zonder slag of stoot plaats gehad. De tegenwoordigheid van den generaal Kearny was genoeg, om den generaal Armijo, die aan het hoofd van 400 man stond te doen trekken op Chihuahua alwaar hij reeds in vroeger zittingen door de Stenden beide hertogdommen aangeboden; nu worden der zittingen van de Stenden; vrijheid van reis, afscheiding het geldmiddelen van de

Van een andere zijde heeft de Amerikaanse commando Staat, Californie aan het Amerikaansche gemeenbest vereenigd verklaard. De proclamatie, welke hij aan de inwoners van dat land gericht heeft, en door de Amerikaanse dagbladen wordt medegedeeld, neemt daaromtrent allen twijfel weg. Slaat heeft in Californie niet meer tegenstand gevonden, dan Kearny, in Nieuw-Mexico. De inwoners der provincie schijnen de hand te leenen aan eene omkeering, welke hen onder de bescherming der Amerikaanse vlag plaatst, welke magtiger en ruimrijker is dan de Mexikaansche.

ZWITSERLAND.

GENEVE 24 oktober. De algemeene verkiezingen voor den nieuwen grooten raad hebben gisteren plaats gehad. Heden is de stemopneming nog niet geheel ten einde gebracht, doch het is reeds zeker, dat de radikale partij eene aanzienlijke meerderheid in den grooten raad hebben zal. De stad-benoemt, zoo als reeds gezegd is, 44 leden; men had een groot aantal radikale kandidaten opgemaakt, welke allen gekozen zijn. Er waren 3,349 stemhebbenden, de laatste benoemde heeft 2,084 stemmen gehad. Zonderling is het dat de heer James Fazy, de held van den dag, eerst den twee en twintigsten is benoemd geworden. Het kieskollegie van den regter-oever, hetwelk 18 leden te benoemen had, heeft 11 conservatieven gekozen.

Overigens geschiedt alles met de meeste bedaardheid, welke men besloten schijnt te zullen behouden.

DUITSCHLAND.

Den 21 moet te Sleeswijk de zitting der Stenden van dat hertogdom geopend zijn. De deensche partij telt er niet meer dan 7 of 8 stemmen. Onmiddellijk na de opening der zitting is aan de Stenden de volgende verklaring ingediend namens een groot getal aanzienlijke ingezetenen.

« Wij ondergeteekende burgers der stad Sleeswijk, bieden de Stenden de navolgende verklaring aan, met verzoek dezelve te hechten aan de processen verbaal en alle mogelijke openbaarheid daarvan te geven. 1. De twee hertogdommen Sleeswijk en Holstein zijn soevereine Staten. 2. De twee hertogdommen zijn onafscheidelijk van elkander verbonden. 3. De mannelijke linie regeert alleen in de twee hertogdommen. 4. Wij erkennen Duitschland als ons vaderland; wij zijn Duitschers door onze taal, zeden en gewoonten, en met de meeste geneigdheid aan ons vaderland gehecht. Doch het is niet alleen door de taal, zeden en gewoonten, dat wij Duitschers willen blijven; wij wenschen nog stellig aan dat land, aanig en nauw verbonden te worden door eenen band van staatkundig recht (dat is te zeggen in den Duitschen Bond opgenomen te worden). 5. Wij verklaren gansch eenstemmig te denken over de volgende voorstellen en vragen reeds in vroegere zittingen door de Stenden aan beide hertogdommen aangeboden; nu worden der zittingen van de Stenden; vrijheid van reis, afscheiding het geldmiddelen van de

Denemarken; ontgingt eenen nationale, doch niet Deensche, bank en stadelijk ontwikkeling van staatkundige instellingen door middel eener meer liberale en met de denkbeelden des tijds meer overeenstemmende constitutie.

De verklaring eindigt met een beroep op de standvastigheid en vaderlandsheide der leden van de Stenden; terwijl de ondertekenaars hen de standvastige hulp en de sympathie der bevolking beloven in hunne stappen en pogingen tot het welzijn van het gemeen vaderland.

Volgens eene correspondentie van Meckelenburg, medegedeeld door de *Köln. Zeit.*, zouden de twee hertogdommen Meckelenburg-Strelitz en Schwerin gereed staan tot den Duitschen Bond toe te treden. De heer von Lutzow, dirigerend minister, zou daaromtrent te Berlijn onderhandelingen aangeknoopt hebben, welke reeds zoo ver gevorderd zijn, dat men alle hoop heeft van deze gewichtige tijding bij de eerstvolgende zitting der Stenden te kunnen mededeelen. De aansluiting zou voorafgegaan worden door de aanneming van het pruisisch muntstelsel. Tot de verwezenlijking dier twee ontwerpen zou het gouvernement zich aanstellen met de burgerlijke oppositie tegen den adel, welke besloten heeft dezelve tegen te werken.

MUNCHEN 23 oktober. De officieele courant van heden behelst eene bekendmaking, waarin gemeld wordt dat de Staten van het Tolverbond overeengekomen zijn om den uitvoer van aardappelen niet alleen naar Frankrijk, België en Holland, maar ook naar Zwitserland te verbieden.

ENGLAND.

LONDEN 26 oktober. De engelsche dagbladen melden dat 11. donderdag en vrijdag vele schipbreuken op de westkust van Engeland geleden zijn. Men noemt de brik *Charlotte* van Newport; de schoener *Union* van Whitehaven, die met man en muis vergaan zijn. De *Martha* van Tarinouth is ingelijks vergaan; de kapitein en de ekwipaadjemeester hebben daarbij het leven verloren. De *Perigrine* van Banger heeft hetzelfde lot ondergaan, almede de *Samaritan* van Liverpool naar Konstantinopel en de *Breton* van Cardazan.

De *Standard* verzekert dat het gerucht eener oproeping van het Parlement in de volgende maand weder in de best onderrigte kringen van Londen yeld vindt. Lord John Russell en de kanselier hebben men zegt, besloten hun ontslag te nemen, indien de overige leden van het kabinet hunne voor goed gevestigde denkbeelden niet aanneemen.

De *Morning-Advertiser* spreekt in de eerste en achterhoudende woorden over de afwijking van een lid van het parlement, die met zijn familie en eenige vrienden, het catholiek geloof omhelsd hebben. Deze achterhoudendeheid geschiedt voor het eerst in de geschiedenis van het parlement, welke ondanks alle afwijking, spoedig aan het daglicht komen. Onder de merkwaardige gebeurtenissen de

ste dagen noemen de bladen van Dublin de keering tot het catholijc geloof van een lid van het parlement, den heer Charles Tennyson d'Encourt, afgevaardigde van Lembedi. Zijn gansch gezin heeft zijn voorbeeld gevolgd. De heer Tennyson is waarschijnlijk te persien, well... de Morning-Advertiser bedoelt.

PARIJS 28 October. De Koninginnig geëfften over de rampen door de jonge overstromingen veroorzaakt, heeft tegenbevel gegeven voor de groote feesten, welke eerstdaags te Versailles en te St. Cloud moesten gegeven worden.

— De koning der Belgen is te Parijs aangekomen en zal er blijven tot na de komst van den hertog en de hertogin van Montpensier, die den 2 of 3 november verwacht worden.

— Men verzekert dat de koning 300000 fr. geschenken heeft voor de noodlijdenden ten gevolge der overstromingen.

BELGIË

BRUSSEL 28 October. Koning Leopold heeft den 28sten oktober de koninklijke bevelen gegeven tot de hertogin van Montpensier, die den 2 of 3 november verwacht worden.

— Te Namen en Luik, heeft men geruchten verspreid van den dood van Lodewijk Philips.

NEDERLAND

HERTOGENBOSCH den 30 October.

Onze Correspondent is met de landpost uit Oost-Indië behelst ditmaal geen bijzonder nieuws omtrent de kerkelijke aangelegenheden aldaar. Met genoegen had men er de beslissing van de Synode van Oranien op de zijnen in het Moederland vernomen. Verder schrijft men ons ook de waardige bijzonderheden van de aankomst van den 20 augustus ontvingen wij het bezoek van eenen vreemden geestelike. De Eerw. heer Perrell, gezond door den bisschop van Perth, op de week van Nieuw-Holland, van Mgr. Grooten, kwam alhier aan tot inroeping van hulp en overderbening van de catholijke missie te Perth, welke in eenen zeer noodigen staat verkeert. Te Anjer aangekomen vernam ZW Eerw. hetgeen alhier met dien waardigen kerkvoogd en de zinnen was voorgevallen en hun gedwongen vertrek naar het Moederland.

Op den 20 augustus ontvingen wij het bezoek van eenen vreemden geestelike. De Eerw. heer Perrell, gezond door den bisschop van Perth, op de week van Nieuw-Holland, van Mgr. Grooten, kwam alhier aan tot inroeping van hulp en overderbening van de catholijke missie te Perth, welke in eenen zeer noodigen staat verkeert. Te Anjer aangekomen vernam ZW Eerw. hetgeen alhier met dien waardigen kerkvoogd en de zinnen was voorgevallen en hun gedwongen vertrek naar het Moederland.

Op den 20 augustus ontvingen wij het bezoek van eenen vreemden geestelike. De Eerw. heer Perrell, gezond door den bisschop van Perth, op de week van Nieuw-Holland, van Mgr. Grooten, kwam alhier aan tot inroeping van hulp en overderbening van de catholijke missie te Perth, welke in eenen zeer noodigen staat verkeert. Te Anjer aangekomen vernam ZW Eerw. hetgeen alhier met dien waardigen kerkvoogd en de zinnen was voorgevallen en hun gedwongen vertrek naar het Moederland.

Op den 20 augustus ontvingen wij het bezoek van eenen vreemden geestelike. De Eerw. heer Perrell, gezond door den bisschop van Perth, op de week van Nieuw-Holland, van Mgr. Grooten, kwam alhier aan tot inroeping van hulp en overderbening van de catholijke missie te Perth, welke in eenen zeer noodigen staat verkeert. Te Anjer aangekomen vernam ZW Eerw. hetgeen alhier met dien waardigen kerkvoogd en de zinnen was voorgevallen en hun gedwongen vertrek naar het Moederland.

Den 22 dezer stond alhier voor het provinciale Hof te regt, zekere Adriaan van den Biggelaar, beschuldigd van brandstichting op de gemeente Arp, op den 17 april 11. Nadat in de terechtzitting verscheidene getuigen, waaronder ook drie beschuldigten gehoord waren, vatte de procureur-generaal het woord op de volgende wijze, dat het feit van brandstichting kwentig en volkomen was; dat evenaars bewezen was dat de dader op het moment van het bedrijven van het feit bij het volle gebruik zijner verstandelijke vermogens was, en gerepareerde de doodstraf met het zwaard. De advocaat Kortweg hierop voor den beschuldigde sprekende, hield aan, dat de beschuldigde, vanwege zijn onvolwassenheid, niet kon worden gearrest. Hij niet mag hopen, dat de schuldpligtigheid niet rechtens bewezen was, om dat niets de bekendenis staarde, dat zelfs al ware werkelijk bewijs hiervoor. De misdadig der beschuldigde niet moest worden gerekend omdat hij tijdens het bedrijven van het feit in eenen staat van onbegripheid, en in gublik werd de uitspraak bepaald op geest-

nan. Gisteren werd door het Hof het doofvonnig uit te voeren met den strop, over den ongelukkige uitgesproken. de president van het Hof hield een welsprekende, en siertijke toespraak, waarin hij te kennen gaf, dat hij een voorstander van de doodstraf was, dat hij het misbruik van de geestelijke gevangenis, doch dat hij het niet in bezonder geval te onrecht of niet gearragte uitgeroep, erger vindt, dan de hometeene verandering van den veroordeelde om zich ter dood voortebereiden, hem echter eenige hoop nog op gratie gevende. Men zegt, dat reeds heden morgen door den verdediger, op last van den veroordeelde een verzoek om gratie is ingediend.

Daar de menigvuldige ontwerpen van spoorwegen in ons vaderland, die of reeds geconcessieerd, of in ernstige overweging zijn, ieder oogenblik ter sprake komen, kan eene beknopte handkaart, welke benevens de reeds bestaande spoorlijnen, ook de ontwerpen bevat, niet anders dan welkom zijn. Landing eene spoorwegbaan van het hongerij der Nederlanden ziet thans het licht bij den uitgever van het dagblad Oerijssel, den heer J. Zehrfen, J., waarop de bestaande, in aanbouw zijnde, geconcessioneerde en aangevraagde spoorwegen zijn geteekend. Daarenboven, bevinden er zich de aan de heeren Balkema en Comp. geconcessioneerde kanalisatie van Drenthe, en de door den heer van Rünen aangevraagde vaart langs Koeverden naar Meppel op Oerijssel.

De *Arnhemse Courant* beweert, dat, in weerwil van al wat het *Journal de la Haye* en de *Gravenhagische Nieuwsbode* dienaangaande ook verzekerd hebben, er een aanzienlijk tekort, van onstreeks tien millioen gulden, in 's lands geldmiddelen over de lopende dienst bestaat. Dit tekort zou voortvloeien uit den tegenwoordigen lagani stand der effecten, waardoor de nakoming der conventie, tijdens de vrijwillige leening met sommige bankiers aangegaan, om dezelve vol te krijgen, zeer wordt verzwaaard, uit de minder gunstige omstandigheden waarin zich de geldmiddelen der Oost-Indische bezittingen bevinden, ten gevolge onder anderen van den maatregel van den Gouverneur-generaal Rochussen, om tot bevordering der geldcirculatie, maandelijks een groot bedrag wissels op het moederland beschikbaar te stellen; de mindere opbrengst der belastingen en de meerdere uitgaven voor de hermuting gevorderd dan waarop was gerekend.

ASSEN, 28 October. Benige ingezetenen dezer stad hebben heden een adres aan de Tweede Kamer gezonden, waarbij de wenschelijke van de invoering der vrijheid van handel voor Nederland in 't breede wordt betoogd. Aan het hoofd der onderteekenaars staat ggn. P. W. Alstorpius Grevelink, lid der regthank alhier, die zich ook reeds door eenige uitgegeven geschriften als ijverig voorstander van het thans elders meer en meer veldwinnend beginsel van handelsvrijheid heeft doen kennen. (Dr. Gt.)

TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Zitting van 28 October. In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden zijn de beraadslagingen over het ontworpen adres van antwoord op de troonrede voortgezet.

De §§ 6 tot 9 van het ontwerp zijn zonder hoofdelijke omvraag goedgekeurd. Bij de behandeling van § 7, betrekkelijk tot de kolonien, hebben echter de heeren van Bijkevorstel, van Goltstein en Duymaer van Twist het woord gevoerd, de beide laatste om de betrekkenis te doen kennen, welke zij aan de voorgedragene bewoordingen hechten, en de eerste om op zijne vroegere bedenkingen ten aanzien van het gebeurde op Borneo terug te komen en zich voor te behouden van daaromtrent bij de eerst voorkomende gelegenheid nieuwe ophelderingen van 's Konings Minister te vragen. Deze §§ luiden:

§ 6. Wij hopen, dat de nieuwe oogst in onze Kolonien de misgewassen, welke aldaar hebben plaats gehad, moge vergeeden.

§ 7. Die bezittingen zijn voor ons van het hoogste belang; wij stellen er prijs op, dat zij worden verznind wat strekken kan om haren inwendigen toestand te verbeteren, hare betrekkingen tot het Moederland in goede verhouding te brengen, en het onschatbaar bezit derzelve voor Nederland ongeschonden te bewaren. De Gouverneur heeft ons daaromtrent verhoegd, dat ten opzichte van het eiland Bali, de bevestiging onzer vlag en de schending der tractaten niet lij-

delijk zijn aangezien, maar het miskend, gehersteld is, en levens de belangen van scheepvaart en handel zijn verzekerd. Aan de krijgsmagt zoo te land als ter zee, welke tot die uitskomst op eene zoo roemrijke wijze heeft medegewerkt, brengen wij gaarne onze hulde en onze dank. Aan het koninkrijk was het te vernemen, de heide deelen der krijgsmagt in verdediging aanspraak mogen maken op Uwe Majesteit goedkeuring.

Bij de behandeling van § 10, waarin gesproken wordt van den aanbouw van stoomoorlogsschepen en volgens het ontwerp de wensch werd geuit dat de overwegingen daaromtrent »eerlang» een uitbreiding onzer zeemagt ten gevolge mogten hebben, heeft de heer de Kempenaer voorgesteld om dat woord: »eerlang» door het woord: »spoedig» te vervangen. Dit amendement is met 33 tegen 11 stemmen verworpen en daarna is de oorspronkelijk voorgedragene zinrede zonder hoofdelijke omvraag goedgekeurd, luidende als volgt:

§ 10. De versterking van ons zeezezen als een wenschelijke zaak blijvende beschouwen, hebben wij niet genoeg vernomen, dat, ter bereiking van dat doel, de aanbouw van stoomoorlogsschepen, het onderwerp van overwegingen uitmaakt. Mogen die overwegingen, met inspanning voortgezet, eerlang, in verhouding tot den toestand van 's lands geldmiddelen eene uitbreiding onzer zeemagt naar vaste beginselen ten gevolge hebben.

§ 11 heeft tot vrij langdurige beraadslagingen aanleiding gegeven. Zij luiden in het oorspronkelijke ontwerp aldus: Het binnenlandsch bestuur, aan welke ordelijke en regelmatigen gang voor het welzijn der ingezetenen zooveel gelegen is, heeft het lang aan een blijvend hoofd ontbroken. Uwe Majesteit heeft onlangs daarin voorzien. Wij koesteren den wensch, dat uiet een helderen blik in de wezenlijke behoeften van onze tijd, al datgene tot stand moge worden gebracht, wat dienen kan om dezelve te bevredigen.

Drie amendementen zijn op deze paragraaf voorgesteld, namelijk:

1°. Een van den heer van Heloma, strekkende om de zinrede aldus te lezen:

» Het binnenlandsch bestuur, aan welke ordelijke en regelmatigen gang voor het welzijn der ingezetenen zoo veel gelegen is, bleef lang eene eenen geruimen tijd verstoken van een blijvend hoofd. Uwe Majesteit heeft evenwel nu onlang daarin voorzien door de benoeming van eenen minister van binnenlandsche zaken, en wij mogen daarom de hoop koesteren, dat vele belangrijke verbeteringen, zoo als die betrekkelijk het stelsel en kiesregt, de ondersteuning van behoeftigen, de schutterijen en meer andere die in de vorige zitting ingetrokken zijn geworden, in deze weged aan onze overwegingen zullen worden aangeboden. Wij uitewijders den wensch, dat, met een helderen blik in de wezenlijke behoeften van onze tijd, al datgene tot stand moge worden gebracht, wat dienen kan om dezelve te bevredigen.»

2°. Een van den heer van Goltstein, die de § aldus wilde hebben gesteld:

» De ordelijke en regelmatige gang van het binnenlandsch bestuur, voor het welzijn der ingezetenen van het hoogste belang. Wij wenschen daarom, dat de mogelijkheden, welke hetzelfde belemmeren, mogen worden opgeheven en met een helderen blik in de wezenlijke behoeften van dezer tijd, al die vereenvoudigingen en verbeteringen tot stand mogen worden gebracht, die gevorderd worden om dezelve te bevredigen.»

3°. Een van den heer Romme, strekkende om de § aldus te lezen:

» Aan eenen ordelijken en regelmatigen gang van de onderscheiden takken van het binnenlandsch bestuur is voor het welzijn der ingezetenen veel gelegen. Wij koesteren den wensch, dat, met een helderen blik in de behoeften van dezer tijd, al datgene tot stand werde gebracht, wat dienen kan om dezelve te bevredigen.»

Het amendement van den heer van Goltstein dat het eerst in hoofdelijke omvraag is gebracht is verworpen met 44 tegen 6 stemmen; dat van den heer Romme verworpen met 26 tegen 23 stemmen; dat van den heer van Heloma met 27 tegen 2 stemmen. Daarop is de door de Commissie voorgestelde § met 39 tegen 10 stemmen goedgekeurd.

